

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИКІВ

УДК 368.029

Сорокіна Л.В.

Розглянуті актуальні питання пов'язані з оцінкою фінансової стійкості страхових компаній. Здійснювався порівняльний аналіз оцінки фінансової діяльності українських страховиків із зарубіжними підходами та проведена оцінка на прикладі одної з вітчизняних страхових компаній. На основі отриманих результатів надані рекомендації щодо вдосконалення оцінки фінансової стійкості страховиків в Україні.

Рассмотрены актуальные вопросы связанные с оценкой финансовой устойчивости страховых компаний. Осуществлен сравнительный анализ подходов к оценке финансовой устойчивости украинских страховщиков с зарубежными и проведена их оценка на примере одной из отечественных страховых компаний. На основе полученных результатов представлены рекомендации направленные на совершенствование оценки финансовой устойчивости страховиков в Украине.

The article is devoted the issue of the day of estimation of financial firmness of insurance companies. Was made a comparative analysis of methods of estimation of financial firmness of Ukrainian and foreign insurers. Was evaluated as an example of stability financing Ukrainian insurance companies. Based on these results devepoled recommendations to improve the assessment of financial firmness of insurance companies in Ukraine.

В сучасних умовах загострення конкуренції в Україні одним з найважливіших умов успішної організації страхового справи є забезпечення та контроль необхідного рівня фінансової стійкості страховиків.

Під фінансової стійкістю страхової компанії слід розуміти такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, при якому забезпечується безумовне виконання зобов'язань перед страхувальниками та іншими страховиками на основі позитивної динаміки прибутку при збереженні

платоспроможності з урахуванням розподілу ризиків і зміни кон'юнктури ринку.

Фінансова стійкість страхової компанії і засоби її визначення представляють практичний інтерес для потенційних споживачів страхових послуг. У розвинених країнах з метою надання страхувальникам необхідної інформації застосовуються оцінки незалежних рейтингових агентств таких як Standard & Poor's Corp., Moody's Investor Service Inc., Duff & Phelps Credit Rating Co, Fitch IBCA. Кожне з них для визначення фінансової стійкості використовує свою методику, побудовану на аналізі різних аспектів діяльності компанії. Присвоєння високого рейтингу для страховика означає підвищення його привабливості для потенційних споживачів.

В Україні діяльність закордонних агентств обмежено високою вартістю їх послуг. Офіційним рейтингом вітчизняних страховиків є Insurance Top, який ранжує компанії за величиною об'ємних показників, таких як валюта балансу, власний капітал, обсяг зібраних страхових премій, частка перестраховування в страхових преміях, страхові виплати, рівень виплат, обсяг страхових резервів. В Україні при аналізі фінансової надійності страховиків згідно розпорядженню №3755 Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг використовуються тести раннього попередження [1].

Серед українських фахівців, які розглядали методи оцінки фінансового стану страховика, можна виділити М. Александрову, О. Селиверстова, Р. Сушко, О. Ретинського та інших. З іноземних вчених можна назвати Д. Хемптона, Р. Глейзера, І. Габідуліна, С. Русіна. В роботах цих авторів не має єдиного підходу щодо методів розрахунку показників для оцінки фінансової стійкості страхових компаній [2].

В Росії використовується методика рейтингової оцінки, побудована на базі аналізу кількісних показників діяльності страхової компанії, а також якісних показниках, що мають кількісний вираз, який проводиться на основі бухгалтерської, статистичної звітності, суб'єктивних показників отриманих з інтерв'ю з менеджерами та інших документів. На основі розрахованих показників компанії надається певний рейтинг.

В Європі для оцінки платоспроможності використовуються системи відносних показників. Один з таких це рівень достатності покриття власними

коштами (CAR), який визначається як відношення різниці фактичного рівня платоспроможності страхової організації та нормативного до нормативного рівня платоспроможності. В залежності від величини CAR, компанії дається певна оцінка достатності покриття власними коштами.

Для порівняння перелічених підходів проведемо оцінку фінансової стійкості на прикладі страхової компанії України УАСК «АСКА» на 2009 рік.

Розрахункові значення показників, які включені в тести раннього попередження (табл.1) відносимо до відповідного рівня оціночної шкали та враховуємо коефіцієнт, що рекомендується. В результаті отримуємо загальну оцінку, яка округлюється до цілого числа, тобто ми отримали оцінку „2” (задовільна), тобто відсутні серйозні проблеми, фінансові показники знаходяться на середньому рівні.

В Росії визначення рівня фінансової стійкості визначається за допомогою групи показників, які майже не відрізняються від українських (табл.1). Сім укрупнених показників включають 21, які були оцінені та просумовані. Згідно зі шкалою рейтингу тип ВВВ відповідає середній фінансової стійкості.

Згідно з методикою CAR показник визначається як: $CAR = (U_{\phi} - U_n) / U_n * 100\%$, та дорівнює для УАСК «АСКА» в 2009 році 553,5%. Відповідно з нормативними значеннями, можна визначити оцінку покриття власними коштами як відмінну.

З проведених розрахунків можна зробити наступні висновки. За двома методиками оцінки – тести раннього попередження (Україна) та російська методика А,В,С,Д страхова компанія «УАСК АСКА» на 2009 рік отримала майже однакові оцінки: задовільна та середня фінансова стійкість відповідно.

Це означає відсутність серйозних проблем, фінансові показники знаходяться на середньому рівні. Ці методики використовують однакові показники, більшість з яких розраховується на основі капіталу, під яким розуміється різниця між чистими активами та нематеріальними активами і зобов'язаннями за балансом. Можна сказати, що російська методика дещо ширша, адже за нею розраховуються групи показників, які можуть доповнюватися, корегуватися. У тестах раннього попередження чітко визначено одинадцять основних показників.

Відмінним від попередніх є результат оцінки по CAR. Цей підхід до

Таблиця 1. – Порівняння показників різних підходів до оцінки фінансової стійкості страхових компаній

№	Тести раннього попередження (Україна)	Факт. значення	Методика Росії	Факт. значення	Методика CAR (Європа)	Фактичне значення
1	Показник дебіторської заборгованості	0,04	Показник достатності страхових резервів	3	Показник фактичного рівня платоспроможності	319319 тис.грн
2	Показник ліквідності активів	0,4	Показники достатності власних коштів	9	Показник нормативного рівня платоспроможності	48863 тис. грн
3	Показник ризику страхування	0,12	Показники залежності від перестраховального портфелю	9	-	
4	Зворотній показник платоспроможності	0,36	Показники інвестиційної діяльності	4	-	
5	Показник доходності	0,18	Показники загальної платоспроможності	28	-	
6	Показник обсягів страхування	0,12	Показники ліквідності	16	-	
7	Показник змін у капіталі	0,06	Показники рентабельності	11	-	
8	Показник змін у сумі чистих премій	0,24	-		-	
9	Показник незалежності від перестраховування	0,18	-		-	
10	Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу	0,16	-		-	
11	Показник доходності інвестицій	0,12	-		-	
Оцінка	Бали - 1,2,3,4	1,98 (задовільна)	Рейтинг - A,B,C,D	BBB (середня)	Оцінка покриття (недостатне, нормальне, добре, надійне, відмінне)	Відмінне 553,5%

оцінки фінансової стійкості не являється повним, адже тільки на основі достатності покриття власними коштами не можна зробити повної оцінки фінансової стійкості підприємства. Він визначає тільки платоспроможність

компанії, тобто здатність господарської одиниці виконувати свої фінансові зобов'язання перед іншими суб'єктами ринку, при чому в короткостроковій перспективі. Для оцінки фінансової стійкості на довгострокову перспективу її використовувати недоцільно. За проведеними розрахунками платоспроможність «УАСК АСКА» можна відзначити як відмінну.

Тести раннього попередження які використовуються для українських страховиків для оцінки фінансової стійкості та ґрунтуються на використанні відносних показників мають позитивні риси. Та є і деякі недоліки. По-перше, це обмежений доступ до результатів тестування для страхувальників. По-друге, складність визначення зацікавленими особами встановлених коефіцієнтів у зв'язку з неповним розкриттям страховиками необхідної інформації.

З ціллю вдосконалення оцінки фінансової стійкості страховика для більш детального аналізу діяльності страховиків потрібно ввести диференціацію показників для характеристики фінансової стійкості страховика за відповідними групами залежно від напрямів його діяльності. Диференційовану систему треба доповнити спеціалізованими показниками.

Слід відмітити, що стійкість страховика в значній мірі залежить від ефективності його перестраховальної діяльності тож доцільно було б ввести відповідний показник. Наприклад комплексний показник ефективність перестраховальної політики, який включав показники: надійність партерів страховика з перестраховальної діяльності, диверсифікація перестраховального захисту, структура розміщення ризиків, ефективність перестраховального захисту.

Також слід більше приділити увагу на показники рентабельності активів, власного капіталу, послуг, продажів, основних коштів, які комплексно відображатимуть економічну ефективність діяльності страховика.

Впровадження запропонованих рекомендацій дозволить підвищити якість оцінки фінансової стійкості українських страховиків.

1. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 3755 від 17.03.05. "Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків" // Документи. – 2005. – № 13
2. Шірінян Л. В. Фінансова надійність і фінансова стійкість страховиків // Актуальні проблеми економіки. - 2007. - № 9 (75). - С.173 - 178.